

Prof. Dr. Semih Koray

“70. yılında Bandung: ‘Bağılantısızlık’tan, hegemonyacılığa karşı milli devletlerin ortak kalkınma ve işbirliğine”



**Prof. Dr. Semih Koray, matematik alanındaki doktorasını 1980 yılında Boğaziçi Üniversitesi’nden almıştır. Social Choice and Welfare, Review of Economic Design, Journal of Economic Theory, Econometrica ve Semigroup Forum gibi dergilerde yayımlanmış çeşitli makaleleri bulunmaktadır. Koray, Review of Economic Design dergisinde editörlük ve asosiy editörlük, Güney Avrupa İktisat Kuramcılar Birliği’nde Başkanlık ve Genel Sekreterlik, Türkiye Matematik Olimpiyat Komitesi’nde Başkanlık, Uluslararası Matematik Olimpiyatları Danışma Kurulu’nda üyelik ve İktisadi Tasarım Vakfı’nda Başkanlık yapmıştır. Koray’ın araştırma konusundaki ilgi alanları, iktisadi ve toplumsal tasarım, oyunlar kuramı ve toplumsal seçme kuramı üstünde yoğunlaşmaktadır. Koray, halen Vatan Partisi Genel Başkan Yardımcısıdır. Koray’ın, Aydınlık gazetesi ile Teori ve Bilim ve Ütopya dergilerinde siyasal ve toplumsal konulara ilişkin çeşitli makaleleri yayınlanmıştır.*

Bandung Konferansı, insanlığın yeni bir uygarlık arayışı açısından bir umut kaynağı, Bağlantısızlar Hareketi de bu uygarlığa giden yol haritasının başlangıç aşamalarından biriyken, bugün Asya'dan hayatın her alanında emperyalist sisteme alternatif oluşturan yeni bir uygarlığın yükselişine tanık olmaktayız. ABD'nin Gelişmekte Olan Dünya'nın milli devletlerini yıkma taarruzu, bütün dünyada Bandung ruhunun ana unsurunu oluşturan "milli devlet"ın öneminin yeniden ve daha derinden keşfine yol açtı. ABD'nin taarruzu, milli devletlerin ve milli orduların direnmesini tetikledi. Bandung Konferansı döneminde Ezilen ve Gelişmekte Olan Dünya'da bağımsızlığın önkoşulunu oluşturan "bağlantısızlık", günümüzde belirleyici bir kavram olmaktan çıkmış durumda. Gelişmekte Olan Dünya'daki uluslararası oluşumlar olarak Şanghay İşbirliği Örgütü, BRICS, Kuşak ve Yol Girişimi ve bunlarla ilgili kuruluş ve etkinlikler öne çıkıyor. Bu oluşumların ortak özelliği, katılımcı ülkeleri birleştiren ve aynı doğrultuda seferber eden temel etkenin ülkelerin ortak çıkar ve hedefleri olarak alınması.

Prof. Dr. Semih Koray

"70th anniversary of Bandung: from 'non-alignment' to shared development and cooperation of national states against hegemonism"

Whereas the Bandung Conference was a source of hope for humanity's search for a new civilization, and the Non-Aligned Movement was one of the initial stages of the road map to this civilization, today we are witnessing the rise of a new civilization from Asia that constitutes an alternative to the imperialist system in every sphere of life. The US offensive to destroy the national states of the Developing World has led to a rediscovery of the importance of the "national state" as a key element of the Bandung spirit all over the world. The US offensive triggered the resistance of national states and national armies. "Non-alignment," which was a precondition for independence in the Oppressed and Developing World at the time of the Bandung Conference, is no longer a decisive concept today. The Shanghai Cooperation Organization, BRICS, the Belt and Road Initiative, and related organizations and activities stand out as international formations in the Developing World. The common characteristic of these formations is that the main factor that unites and mobilizes the participating countries in the same direction is the common interests and goals of the countries.

Prof. Dr. Semih Koray ile söyleşiyi BRIQ Genel Yayın Yönetmeni Fikret Akfırat yaptı.

Bandung Konferansı ve Bağlantısızlar Hareketi'nin, İkinci Dünya savaşı sonrasındaki dünya jeopolitik saflaşmasında gelişen dünya açısından rolü ne olmuştur?

Prof. Dr. Semih Koray: Bağlantısızlar Hareketi'nin kuruluşunu simgeleyen Bandung Konferansı, Asya ve Afrika ülkelerinin aralarındaki işbirliği ve dayanışmayı geliştirme konferansıdır. Bu konferans, bağımsızlığını yeni kazanmış Asya ve Afrika devletleri açısından olanaklarını ve deneyimlerini paylaşmak için ortak bir zemin oluşturma toplantısıdır. “Bağlantısızlık”, dünyada hegemonya mücadelesi veren “büyük güçlere” yaslanmadan “bağımsızlığı”nı koruyarak gelişme stratejisini yansıtmaktadır. Milli devletin, hegemonyaya karşı mücadelenin temel gücü olarak alınması, “Bandung Ruhü”nun günümüze kadar daha da güçlenerek ulaşan en önemli bileşenlerinden biridir. Bandung, Asya ve Afrika'nın “Üçüncü Dünya” olarak uluslararası siyaset sahnesine çıkmasıdır.

Bağlantısızlar Hareketi, milliyetçilik ve halkçılık ilkelerini birleştirmeyi amaçlayan bir yaklaşıma sahiptir.

Bağlantısızlar Hareketi, milliyetçilik ve halkçılık ilkelerini birleştirmeyi amaçlayan bir yaklaşıma sahiptir. Bağımsızlık için kendi gücüne güvenerek milli devleti sağlamlaştırmayı esas almak, doğal olarak halka dayanma ihtiyacını da beraberinde getirir. Bu yaklaşım, ABD'nin kendi etki alanlarında “komünizme karşı Amerikancı ‘milliyetçilik’ hareketleri” yaratmayı esas aldığı bir ortamda özel bir önem ta-

şımıştır. ABD, bu dönemde Üçüncü Dünya'da anti-komünizm temelinde milliyetçilik ve halkçılığı çatıştırmaya çalışmıştır. Bağlantısızlar Hareketi'nin anti-komünizmi reddetmesi, milliyetçilik ve halkçılığı birlikte savunmasının bir yansımasıdır.

Bandung Konferansı, “Barış İçinde Bir Arada Yaşamanın Beş İlkesi”ni, bloklara dahil olmanın dayatıldığı bir dünyada, bu dayatmanın bir alternatifi olarak benimsemiştir. Bu ilkeler, hem hegemonyaya karşı milli devletlerin bağımsızlığını korumakta, hem de farklı ülkeler arasındaki ilişkilerin eşitlik ve karşılıklı yarar temeline dayandırılmasını olanaklı kılmaktadır. Bağlantısızlar Hareketi'nin benimseydiği bu yaklaşım, günümüzde de yeni ve hakça bir uluslararası düzenin temel ilkeleri olarak geçerliğini korumaktadır.

Bandung Konferansı'na katılan ülkelerin o dönemde dünya ekonomisi içindeki toplam payının küçüklüğüne karşın, bu konferansın uluslararası siyasal düzlemdeki etkisi büyük olmuştur. “Bandung ruhu”, İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen dönemde “devletlerin bağımsızlık, milletlerin kurtuluş, halkların devrim” isteğinin şekillendirdiği ve dünya çapında yükselen devrim hareketine önemli katkılarda bulunmuştur. Belki daha doğru bir ifadeyle, Bandung, hem bu yükselen devrimin bir ürünüdür, hem de devrimin yükselişine katkıda bulunmuştur. Bu sürecin sonunda 1980'lere varıldığında bütün eski sömürgelerin kendi devletlerine kavuşmuş olduklarını görüyoruz.

Bağlantısızlar Hareketi'nin siyasal düzlemdeki etkisi Üçüncü Dünya ile sınırlı kalmayıp, Batı'da aydınlar arasında da önemli yankıları olmuştur. Bunu yeni bir uygarlığa özlem duyan insanlığın Bağlantısızlar Hareketi'ni bu arayışa yanıt veren bir işaret fişegi olarak görmesi diye yorumlamanın yanlış olmayacağı kanısındayım.

Emperyalizme Karşı Milli Devletlerin Önündeki Yol

70. yıldönümünde Bağlantısızlar Hareketi'nin amaç ve hedefleri açısından değerlendirilecek olursa, günümüz dünyasında nasıl bir ekonomik ve siyasi tablo söz konusudur? Bandung Konferansı'nın toplandığı ve Bağlantısızlar Hareketi'nin kurulduğu dönem ile bugün arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Prof. Dr. Semih Koray: Bandung Konferansı, insanlığın yeni bir uygarlık arayışı açısından bir umut kaynağı, Bağlantısızlar Hareketi de bu uygarlığa giden yol haritasının başlangıç aşamalarından biriyken, bugün Asya'dan hayatın her alanında emperyalist sisteme alternatif oluşturan yeni bir uygarlığın yükselişine tanık olmaktayız.

"Aynı nehirde iki kez yıkanılmayacağı" gibi, bir nehir geçirdiği değişime karşın yatağı büyük ölçüde değişmediği sürece "aynı adla anılmaya" devam eder. Onun için tarihsel süreçleri de hem "değişirleri", hem de "değişmezleri" ile birlikte ele almak gerekir.

20. yüzyılın başlarından bu yana insanlık, "Emperyalizm, Milli Demokratik Devrimler ve Sosyalizme Açılım Çağı"ndan geçmektedir. İnsanlığın gelişmesinin önünü tıkayan engel emperyalist sistemdir. Bu engel, milli demokratik devrimlerle aşılabacaktır. Tek tip olan emperyalist sistemdir. Değişik milletler gelişmelerinin farklı aşamalarında olup, milletleşme süreçlerini yönlendiren tarihsel ve kültürel etkenler farklılık göstermektedir. Onun için her ülkenin devrim süreci kendine özgüdür. Farklılıklarına karşın milli devrimlerin "milli" olmalarının ötesinde önemli bir ortak noktası daha vardır. Sosyalizme açılım içermeyen bir milli demokratik devrim sürdürülemez ve geri dönüşle sonuçlanır.



Bağlantısızlar Hareketi'nin kurucu babaları liderliğinde ilk NAM Zirvesi Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'da 1-6 Eylül 1961'de gerçekleştirilmiştir. (soldan sağa) Hindistan'dan Shri Jawaharlal Nehru, Gana'dan Kwame Nkrumah, Mısır'dan Cemal Abdülnasır, Endonezya'dan Sukarno, Yugoslavya'dan Josip Broz Tito (Fotoğraf: NAMyouth, t.y.).

Geçen yüzyılda her iki dünya savaşı da emperyalist sistemi zayıflatmış, emperyalist zincirin zayıflayan halkalarında devrimler gerçekleşmiştir. Birinci Dünya Savaşı, Rus ve Türk Devrimlerine yol açarken, Çin Devrimi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra zafere ulaşmış ve dünyada yükselen devrim dalgası, ABD'nin Vietnam, Laos ve Kamboçya'daki yenilgisiyle zirvesine varmıştır.

Emperyalist sistemin azami hedefi, dünya üstünde mutlak hakimiyet kurmaktır. ABD, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bu hedefe ulaşabileceği sanısına kapılarak, Ezilen ve Gelişmekte Olan Dünya'nın milli devletlerini yıkma ve milletlerini dağıtma seferberliğine girişmiştir. ABD'nin bu seferberliğinde kendi açısından bir doğrusu, bir de yanlış oluştur. "Doğrusu", hakimiyetini mutlaklaştırmanın önündeki engelin milli devletler olduğu ve bir milleti dağıtmanın yolunun onun milli devletini zaafa uğratıp yıkmaktan geçtiği saptamasıdır.

Emperyalist sistemin azami hedefi, dünya üstünde mutlak hakimiyet kurmaktır. ABD, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bu hedefe ulaşabileceği sanısına kapılarak, Ezilen ve Gelişmekte Olan Dünya'nın milli devletlerini yıkma ve milletlerini dağıtma seferberliğine girişmiştir. ABD'nin bu seferberliğinde kendi açısından bir doğrusu, bir de yanlış oluştur. "Doğrusu", hakimiyetini mutlaklaştırmanın önündeki engelin milli devlet-

ler olduğu ve bir milleti dağıtmanın yolunun onun milli devletini zaafa uğratıp yıkmaktan geçtiği saptamasıdır. "Yanlış" ise ABD'nin Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla mutlak dünya hakimiyetinin önündeki esas engelin ortadan kalktığını sanmış olmasıdır.

İki süper devlet arasındaki rekabetin gölgesinin dünya üstünden kalkarak ABD'nin milli devletlerle doğrudan doğruya karşı karşıya gelmesi, küresel çaptaki saflaşmayı köklü bir dönüşüme uğrattı. Toplumların muhafazakar sınıf ve kesimleri de muhafaza etmek istedikleri hayatın artık komünizmin değil, ABD'nin tehdidi altında olduğunu çıplak gözle görür hale geldiler. ABD'nin Gelişmekte Olan Dünya'nın milli devletlerini yıkma taarruzu, bütün dünyada Bandung ruhunun ana unsurunu oluşturan "milli devlet" in önemini yeniden ve daha derinden keşfine yol açtı. ABD'nin taarruzu, milli devletlerin ve milli orduların direnmesini tetikledi.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin mucize gibi görünen kalkınma hamlesi ile buna bilim ve teknolojiye kısa sürede gerçekleştirdiği büyük atılımların eşlik etmesinin ardında da iki temel unsur yatmaktadır: İçinden geçmekte olduğumuz dönemde devrimin temel gücünün millet olduğunun yeniden belirlenmesi ve sosyalizmde ısrar.

Dünyanın bugünkü ekonomik ve siyasi tablosu, yalnızca 1950'lere değil, 1990'lara göre de büyük farklılıklar göstermektedir. Dünyada üretimin ağırlık merkezi Batı'dan başta Çin olmak üzere Doğu'ya kaymıştır. Yakın gelecekte Hindistan'ın dünya üretimindeki payının ikinci sıraya yükselmesi beklenmektedir. Öngörü, Avrupa ülkeleri ayrı ayrı ele alındıklarında sıralamada ilk 10'un dışına çıkarken, Türkiye'nin ise ilk 10'a girmesi yönündedir.

Ama esas mesele yalnızca üretimin ağırlık merkezinin Doğu'ya kaymasından ibaret değildir.

Sorun ABD'nin dünya üstündeki hegemonyasını ciddi biçimde etkilemeksizin üretimin yer değiştirmesiyle kalsa, emperyalist sistemin bu durumdan kaygılanması için bir neden olmazdı. Hatta o zaman "üretmeden tüketme"nin, "çalışmadan kazanma"nın yolunu bulduklarını sanabilirlerdi. Ama yaşanan süreç sonunda siyasal ağırlık merkezlerinin de yer değiştirmesiyle dünya artık çok kutuplu hale gelmiştir ve ABD hegemonyası çatırdamaya başlamıştır. Bunun daha da ötesinde, Asya'dan yalnızca üretim ve siyaset alanlarında değil, bilim ve teknoloji, sanat, kültür, ideoloji, kısacası hayatın her alanında emperyalist sisteme alternatif oluşturan yeni bir uygarlık yükselmeye başlamıştır.

Bandung, Üçüncü Dünya'nın genç devletleri açısından bağımsızlığını koruyarak gelişmenin bir hayat-memat meselesi olduğu bir dönemin ürünüdür. Bugün ise Üçüncü Dünya'nın milli devletlerine kastetmiş olan emperyalist sistemin kendisi bir hayat-memat meselesiyle karşı karşıya bulunmaktadır.

Çok Kutupluluğun Dinamikleri ve Bugünün Dünden Farkı

Gelişen dünya ülkeleri açısından günümüzde Bağlantısızlar Hareketi nasıl bir tecrübeyi temsil ediyor? Bugün yeni bir Bağlantısızlar Hareketi'ne mi ihtiyaç var? Gelişen dünya ülkelerinin çıkarları ve insanlığın geleceği bakımından hegemonyacılığa karşı nasıl bir yol tutulmalı, nasıl bir model geliştirilmeli? Bunun için gelişen dünyada hangi ülke nasıl bir yol izlemeli?

Prof. Dr. Semih Koray: Bağlantısızlar Hareketi, uluslararası düzlemde hegemonya ve dayatmadan arındırılmış, her ülkenin uluslararası işbirliğinden kendi belirlemiş olduğu kalkınma

ve güvenlik stratejileri doğrultusunda, eşitlik ve karşılıklı çıkar temelinde yararlanmasını olanaklı kılan yeni bir dünya düzeninin tecrübesini temsil ediyor. Böyle bir düzenin temel toplumsal gücünü milletler, ana aktörlerini de bu milletlerin örgütlenmiş hali olan milli devletler oluşturuyor. Bağlantısızlar Hareketi içinde bağımsızlığını yeni kazanmış devletler önemli bir yer tuttuğu için, aynı zamanda milli devleti gerçekten milletin örgütlenmiş haline dönüştürme konusunda birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmaya çalışan bir arayış da söz konusu. Bu, aslında bugün için de önemini koruyan bir arayış.

Günümüzde artık iki "süper devlet" arasındaki hegemonya mücadelesi döneminde olduğu gibi ne iki kutuplu bir dünya, ne de Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra kısa bir süre için gündeme gelmiş olan tek kutuplu bir dünya söz konusu. Dünya daha önce de değindiğimiz gibi çok kutuplu hale gelmiş durumda ve bu süreç, hayatın değişik alanlarını da kapsayacak biçimde gelişme ve derinleşmesini sürdürüyor. Hatta bu çok kutupluluğun etkileri, ABD'nin kendi içine ve dolayısıyla Atlantik Sistemine de yansımış durumda. ABD bugün kurulduğundan bu yana Amerikan İç Savaşı'ndan sonraki en derin bölünmesini yaşıyor ve bu bölünme Atlantik Sistemine de bir bütün olarak yansıyor.

Onun için Bandung Konferansı döneminde Ezilen ve Gelişmekte Olan Dünya'da bağımsızlığın önkoşulunu oluşturan "bağılantısızlık", günümüzde belirleyici bir kavram olmaktan çıkmış durumda. Bağlantısızlar Hareketi'nin varlığını hâlâ biçimsel olarak sürdürüyor olmasına karşın, bugün Gelişmekte Olan Dünya'daki uluslararası oluşumlar olarak Şanghay İşbirliği Örgütü, BRICS, Kuşak ve Yol Girişimi ve bunlarla ilgili kuruluş ve etkinlikler öne çıkıyor. Bu oluşumların ortak özelliği, katılımcı ülkeleri birleştiren ve aynı doğrultuda seferber eden temel etkenin ülkelerin ortak çıkar ve hedefleri olarak alınması.

Bu açıdan NATO, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından önce Varşova Paktı ya da IMF ve Dünya Bankası gibi askeri, siyasi, ekonomik, mali uluslararası kuruluşlardan önemli bir farklılık gösteriyorlar. Emperyalist sistemin uluslararası kuruluşlarının ortak özelliği, bu sistemin programını katılımcı ülkelere dayatan ve bu dayatmanın başarılı sonuç vermesini sağlayacak yaptırım düzenekleriyle donatılmış kurumlar olmaları. Bu kuruluşların etkin bir biçimde sürdürülebilirliği, aynı zamanda bir "dünya jandarmalığı"nın varlığını gerekli kılıyor.

Bugün yeni bir dünya savaşı çıkacaksa, bu artık emperyalistler arası yeni bir paylaşım savaşı değil, başında ABD'nin bulunduğu Atlantik Sistemi'nin Asya'dan yükselmekte olan yeni uygarlığı boğma savaşı olacaktır. Bir toplumsal sistem ne kadar tökezlerse tökezlesin, alternatifi oluşturulmadığı sürece varlığını sürdürür. Ama daha önce de değindiğimiz gibi, Asya'dan yükselmekte olan paylaşımcı yeni uygarlık bir alternatif yarattığı için emperyalist sistem tarafından "varlığına kasteden ciddi bir tehdit" olarak algılanmaktadır.

Gelişmekte Olan Dünya'nın ana aktörlerini milli devletlerin oluşturması, uluslararası işbirliğini önemsizleştiren değil, tam tersine ortak çıkar ve hedefler doğrultusunda eşgüdümü güçlendirecek uygun yönelim, araç ve kurumların yaratılıp geliştirilmesinin önemini daha da öne çıkaran bir

etkendir. Bu açıdan, konunun önemini vurgulamak ve üstesinden gelinmesi gereken zorlukları örneklemek için üç alana değineceğim.

Bugün yeni bir dünya savaşı çıkacaksa, bu artık emperyalistler arası yeni bir paylaşım savaşı değil, başında ABD'nin bulunduğu Atlantik Sistemi'nin Asya'dan yükselmekte olan yeni uygarlığı boğma savaşı olacaktır. Bir toplumsal sistem ne kadar tökezlerse tökezlesin, alternatifi oluşturulmadığı sürece varlığını sürdürür. Ama daha önce de değindiğimiz gibi, Asya'dan yükselmekte olan paylaşımcı yeni uygarlık bir alternatif yarattığı için emperyalist sistem tarafından "varlığına kasteden ciddi bir tehdit" olarak algılanmaktadır.

Hiçbir güç kazanamayacağı baştan belli olan bir savaşa girişmez. Dünyanın çok kutuplu hale gelmesine koşut olarak ABD'nin ve Atlantik Sistemi'nin güç kaybetmesi, ABD'yi kısa erimde böyle bir savaşı çıkarmaktan alıkoymaktadır. İzlediği çizgi, Gelişmekte Olan Dünya'nın elini ayağını budayarak, uluslararası fay hatlarını kurcalayıp hegemonya karşıtı güçleri bölmeye çalışarak, kendini yeniden açık bir savaşı kazanabilir bir konuma yükseltme hedefini gütmektedir. Terör örgütleri, sistemli bir biçimde Amerika'nın bu amaçla kullandığı araçlar arasındadır. ABD'nin kendi içindeki bölünme, bu emperyalist hedefe ilişkin bir ayrışmadan değil, hedefe yönelik girişimlerde bugüne kadar yaşanmış olan başarısızlıklardan kaynaklanmaktadır.

Amerika'nın kazandığı her yeni mevzi, onu hedeflediği konuma daha yaklaştırır. Kaybettiği her mevzi de onu savaş hedefinden uzaklaştırır. Gelişmekte Olan Dünya'nın bu stratejik yaklaşımı belirleyici ve yönlendirici ilke olarak kabul etmesi büyük önem taşımaktadır. Taktik düzlemdeki farklı önceliklerin bu stratejik yaklaşımı zedelemesine izin verilmemelidir. Bu açıdan daha gelişmiş ve güçlü olan ülkelere daha büyük sorumluluk düşmektedir.



Bugün Avrupa'yı ve İkinci Dünya'yı yedek gücü haline getiremeyen bir Amerika, Asya'dan yükselmekte olan yeni uygarlığın önünü kesecek bir savaş çıkaramaz. Gelişmekte Olan Dünya'nın emperyalist sistemin değişik kesimleriyle olan ilişkilerinde bu hususu dikkate alan bir yaklaşım önemlidir.

Çok kutuplulukla birlikte zayıflamış olmasına karşın ABD'nin mali alandaki küresel egemenliği sürmektedir. Bu egemenlik, doların uluslararası değişim aracı, dolayısıyla da rezerv para olarak kullanımına bağlıdır. ABD'nin dünya üretimindeki payının giderek daha da düşmeye devam etmesi, "dolar saltanatı"nın dayandığı ekonomik gücü de eritmekte ve "çıplak zor"u bu saltanatın biricik dayanağına indirgemektedir. Günümüzde yapay zeka teknolojileri alternatif uluslararası değişim araçları yaratma konusunda önemli olanaklar sunmakta olup, bu alandaki çalışmalar yoğun bir

biçimde sürmektedir. Ama başarı açısından daha da önemlisi, bu konuda Gelişmekte Olan Dünya'da sağlam zeminli geniş bir oydaşmanın inşa edilmesidir.

Neoliberalizm, 1970'ler boyunca, devrimin yükseliş döneminde saygınlık kazanmış bütün kavramların içini boşaltarak onları süslü ambalajlarla karşıdevrime hizmet edecek biçimde sahteleştirme çalışması yürütmüştür. 1980'ler bu kavram sahteciliğine dayalı ideolojik taarruzun başlatıldığı ve 1990'lar da Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bu taarruzun hız kazandığı yıllar olmuştur. Çok kutupluluğa geçiş koşut olarak, bu taarruzun etkisi yıpransa da, ideoloji alanı emperyalist sistemin hâlâ güçlü olduğu önemli bir alanı oluşturmaktadır. Gelişmekte Olan Dünya, bu ideolojik taarruz karşısında esas olarak hâlâ savunma konumundadır.

Yeni bir uygarlık, yeni kavramlar demektir. Asya'dan yükselmekte olan yeni uygarlık kuşkusuz kendi kavramlarını da yaratmaktadır. Ama neoliberalizmin kavram sahteciliğinin kitleler üstündeki etkisini gidermek için yeni kavramların yaratılması ve pekiştirilmesinde çok daha yoğun bir çalışmaya ve uluslararası işbirliğine gereksinim vardır. Gelişmekte olan ülkelerin üniversiteleri, bilim ve sanat kuruluş ve insanları, yazarları, şairleri, kültür insanları arasında bugünküne göre çok daha yoğun ilişki ve etkinliklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Böyle bir işbirliği, insanlık açısından yeni olduğu için yenilikçilik gerektiren siyasi, askeri, ekonomik, mali, bilim, sanat ve kül-

türe ilişkin uluslararası yönetim kurumlarının tasarımı ve inşasına da katkıda bulunacaktır.

Türkiye'nin İhtiyacı Olan Strateji

Gelişen dünya ülkelerinin işbirliğinde Türkiye'nin rolü ne olmalı?

Prof. Dr. Semih Koray: Türkiye, Bandung Konferansı'nın önemli esin kaynakları arasında yer alan bir bağımsızlık savaşını zaferle sonuçlandırmış bir ülkedir. Gelişmekte olan ülkelerin kendi aralarındaki çeşitliliğe karşın, onları birleştiren ortak bir program da vardır ve Kemalist De-



Bölge ülkeleriyle, Avrasya'yla, Gelişmekte Olan Dünya ile işbirliği, yalnızca Türkiye'ye yakişan değil, aynı zamanda Türkiye'nin ihtiyacı olan bir işbirliğidir (Fotoğraf: Global Times, 2022).

vrimin Altı Oku bu programı özlü bir biçimde yansıtmaktadır. Bugün insanlık basit bir sistem değişikliği değil, yeni bir uygarlığın inşası göreviyle karşı karşıyadır. Türkiye, insanlığın bu özlemini daha 20. yüzyılın başında Mehmet Akif Ersoy ile İstiklal Marşı'nda emperyalist sistemi "‘medeniyet’ dediğin tek dişi kalmış canavar" diye betimleyerek kayda geçirmiş olan ülkedir. Onun için Gelişmekte Olan Dünya'nın işbirliğinde Türkiye'ye düşen öncü, örnek ve güven verici bir role sahip olmaktır.

Bölge ülkeleriyle, Avrasya'yla, Gelişmekte Olan Dünya ile işbirliği, yalnızca Türkiye'ye yakışan değil, aynı zamanda Türkiye'nin ihtiyacı olan bir işbirliğidir. Bugün ABD ile Gelişmekte Olan Dünya arasındaki çatışmanın ön cephesi, Doğu Akdeniz'dir. Yunanistan'ı bir ABD üssüne dönüştüren Amerika'nın namluları, İsrail, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan ile birlikte Türkiye'ye dönüktür. ABD-NATO ortaklığında düzenlenen "Immediate Response 2025" tatbikatı açık bir biçimde Türkiye'yi hedef almaktadır.

Türkiye'nin 1955'te katıldığı Bandung Konferansı'nda "Amerika'nın sözcülüğü"nü yapmış olması büyük bir talihsizlik ve kara bir lekedir. Gelişmekte olan ülkelerin iş ve güç birlikleri "gönüllü birliktelik"lerdir. Gönüllü birlikteliklerin

en önemli birleştirici harcı ise "karşılıklı güven"-dir. Güven sarsıcı tutumlar, hele söz konusu olan stratejik nitelikte bir birliktelik ise, güçleri birleştirmeyi olanaksızlaştırır.

Bölge ülkeleriyle, Avrasya'yla, Gelişmekte Olan Dünya ile işbirliği, yalnızca Türkiye'ye yakışan değil, aynı zamanda Türkiye'nin ihtiyacı olan bir işbirliğidir. Bugün ABD ile Gelişmekte Olan Dünya arasındaki çatışmanın ön cephesi, Doğu Akdeniz'dir. Yunanistan'ı bir ABD üssüne dönüştüren Amerika'nın namluları, İsrail, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan ile birlikte Türkiye'ye dönüktür. ABD-NATO ortaklığında düzenlenen "Immediate Response 2025" tatbikatı açık bir biçimde Türkiye'yi hedef almaktadır.

Onun için Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde stratejik bir yaklaşımı öncelemesi büyük önem taşımaktadır. Dünyanın çok kutuplu hale gelmiş olması aynı zamanda tek tek ülkelerin taktik düzlemde hareket serbestisini görece arttıran bir işlev görmektedir. Taktik manevra alanının büyümesinden ancak doğru stratejiye hizmet edecek biçimde yararlanıldığı takdirde olumlu sonuçlar alınabilir. Kısa erimli sözde getirilerin peşinden sürüklenerek emperyalist sistemle uyumlu taktik siyasetlere yönelmenin beraberinde getireceği yığınak hatasının yol çacağı stratejik bedel büyük olur.

Bandung Konferansı'nın arada geçen 70 yılda dünyada yaşanan bunca değişime karşın insanlığa değerli bir miras bırakmış olması, konferansın ve Bağlantısızlar Hareketi'nin benimsediği stratejik yaklaşım sayesinde. Ülkemizin hem Bandung Konferansı sırasında yapmış olduğu vahim hata-dan, hem de Bandung'un bugüne ışık tutan deneyiminden gerekli dersleri çıkarması, her şeyden önce Türkiye'nin yararına olacaktır. 🌸